

JONGE MEI

VERZEN

VAN

S. BONN

2de druk

NPE

JONGE MEI

VERZEN

VAN

S. BONN

2de druk

NPE

Met een toelichting door Bart FM Droog

Nederlandse Poëzie Encyclopedie

Eenrum 2013

Colofon

2e druk, mei 2013

Stichting Nederlandse Poëzie Encyclopedie

www.nederlandsepoezie.org

ISBN: 978-94-6243-001-3

NUR 306

Vormgeving: Bureau Droog, Eenrum

Zetwerk: Exploited Inc., Jamshedpur, India.

1ste druk: Em. Querido, Amsterdam, 1924

De gedichten van S. Bonn zijn rechtevrij.

© **Toelichting en redactie:** Bart FM Droog, 2013

© **Vormgeving:** Bureau Droog, Eenrum

Versie: 11-05-2013

INHOUD

Toelichting	5
't Is lente!	6
Waarom?	7
Dag!	8
Toen zongen de krekels	9
De jaloersche	10
'n Lentedag	11
Jonge Mei	13
Voor 't kind	15
Flipje [1]	16
Flipje [2]	17
Flip en Maxje	19
De bleeke moeder	21
Beeldende liederen I	23
Margaretha	24
De koperslager	26
Heilge nacht	28
De zwarte bel	30
De kolenkar	32
En zij werkten in de zon	34

Beeldende liederen II	35
't Brugje	36
Ooyevaarsnest	38
't Meisje	40
't Kipje	42
Maannacht	44
Het bootje	45
Vlier	46
De postiljon	48
De visscher	50
De zonnebruid	51
Verre gezichten	53
Lof op der menschheid bevrijding	54
De locomotiefstoker	55
De hoogoven	57
Eerezang mijnwerker	60
Mijn jonge opperman	62
Metaalarbeider	64
Gij maaier	67
De vliegenier	69
Meilied	71

TOELICHTING

Salomon Bonn (1881-1930), geboren in de Joodse buurt van Amsterdam, moest direct na zijn lagere schooltijd het arbeidsleven in. Al vroeg sloot hij zich aan bij de in 1894 opgerichte S.D.A.P.

Zijn leven stond in het teken van de poëzie en de sociaal-democratie. Tot zijn mentoren behoorden o.a. Herman Gorter en C.S. Adama van Scheltema. Zij stimuleerden hem weliswaar, maar brachten hem niet bij dat het schrijven van goede poëzie ook schrappen en schaven inhoudt. Omdat hij laag geschoold was meenden zij dat verdere ontwikkeling van zijn talent de rauwe puurheid van zijn gedichten in gevaar zou brengen.

Jonge Mei bevat poëzie over natuur en industrie. Over hoogovens en mijnwerkers. Van stoom en van kracht, van hoop en van liefde. Ruwe poëzie, waarin hamerstukken als:

*Hebben borsten volgeladen
hebben heupen volgemoerd
(...)
Metaal! Metaal!
Ijzer en staal*

voorbij komen, naast pareltjes als:

*Daar was van kikkeren
gesnater
Daar was van leeuwerik
'n lied.*

Meer over S. Bonn:

www.nederlandsepoezie.org/dichters/b/bonn.html

Bart FM Droog, Eenrum, mei 2013

'T IS LENTE!

Nu bloeit de meidoorn om het huis
de koekoek roept in verre boomen,
bloemen dekken van pad het gruis
de Zon! de lente is gekomen.

Gij wordt genoodigd tot den disch,
gij wordt genood tot komen,
uw zetel staat, uw rustbed is
verscholen achter droomen.

Het jonge licht, de jonge dag
die zullen niet begeven:
kom lief, kom lief, kom mee en lach
om lente in de dreven,
't is lente in de dreven.

WAAROM?

Daar kwam 'n meisje langs de hei
'n aardig, aardig meisje!
zij droeg haar hoedje naar één zij
en in haar hand 'n rijsje.

Ze had 'n witte kleedje aan
en witte, kleine schoentjes,
zij kwam het smalle pad gegaan
en ving de zonnezoentjes.

'n Blonde wrong, 'n roode mond
even glanzende tanden,
oogen vol leven en doorzond,
en blanke slanke handen.

Daar kwam 'n meisje langs de hei
'n aardig, aardig meisje,
waarom keek 't malle ding naar mij?
't werd mij 'n droevig reisje.

Zoo'n meisje op de zonnehei
zoo'n bloeiend rankend Lentje;
à kleur en licht en tooverij
en 't malle oude ventje.

DAG!

Slank zijt ge
 en onvolprezen
 lieflijk is uw jeugdig gaan,
als 'n pauwe, wit van wezen
 met uw witte jurkje aan.

Met uw blonde jonge haren
 met uw oogen als 'n vuur,
met de roode rozenblaren
 liggend aan uw jong postuur.

Met uw pasje en uw lachje
 met uw handje, zacht candans't,
met uw jonge blijde lente
 die uw weg en wezen
 kranst.

Dag mijn meisje, dag mijn kindje
 de oude zanger lacht en schreit -
peinsde even zich uw vrindje
 en vergat zijn grijzigheid;
 dag mijn meisje!
 dag mijn kindje....

TOEN ZONGEN DE KREKELS

Toen zongen de krekels
zoo zacht
zoo zacht
in den nacht
in den nacht.

Heerlijke vuren brandden aan mij
heerlijke zonnen lichtten aan mij
mijn hart zong, mijn bloed zong
hoe licht was 'k! hoe jong!

Haren die woelen en krullen en kransen,
oogen die barnende lichtende glansen,
fijnranke leden, satijn als 'n ree.
geuren van zephir en geuren van zee.

Duizende kusjes en duuwtjes en lonken
duizende zuchtjes, van weelde bedronken
liggen wij samen heel stille en zacht.
om ons de luistrende zwijgende nacht.

Die krekels die krekels
die zongen die zongen,
met lijster met leeuwrik
met nachtegaaltongen.

DE JALOERSCHE

Die domme haan, die dwaze haan,
je weet wel van hierover
die kwam vannacht hier naar den deel
die sprong op 't raam en keek dan scheel
en schuin even naar binnen,
en kraaide buiten zinnen,
en sloeg zijn zwarte vlerken op
en gloeide omhoog zijn rooden krop,
en schreeuwde maar naar boven
dat veer en klanken stoven!

Die domme haan die dwaze haan,
je weet wel die parmantige,
die keek er zoo maar in ons bed,
hij had het op jou pruik gezet
zoo'n zwarten plek, op 't helle wit
die zoo maar naast zijn vriendje zit,
en die die baas er zoo maar laat
en niet al schreeuwend henenslaat;
"is 't 'n haantje? is 't 'n hen?
't is iemand die 'k bij nacht niet ken!"

Die domme haan, die dwaze haan
wat raakt die vent ons bedje:
zijn plekje was 't, 'n enklen keer,
nu, vriendje ligt Mevrouw er neer
wou jij daarom zoo kraaien
en met je vlerken zwaaien,
kraai jij maar! kraai!
schreeuw maar lawaai!
geen moer richt hier noch vader,
'n "Echtgenoot" is nader.

'N LENTEDAG

De Pieper zong in 't hooge riet
de zon was aan het stoven -
de vanebloemetjes erboven
die negen, met het lied.

De weg was smal, de dijk was groen,
het watertje vlood rustig,
'n spreeuwe was pik-pik aan't doen
fladfladderende lustig.

'n Blonde wrong, 'n witte voet
die heel kort in de teenen,
daarboven rozig zachte gloed
van slanke ranke beenen.

En dan weer wit en dan weer goud
van 't jurkje en je oogen;
eerst keek je vrij, eerst keek je stout,
toen 't nekje werd gebogen.

Maar 'k zag toch wat het halsje liet
en wat nog school daar onder
ai mocht ik! verder dorst ik niet,
maar blank was het bijzonder.

De pieper zong maar, zong maar zong!
ik kon zijn hart begrijpen;
mijn oude hart werd zelve jong,
'k ging mijn snorpunten slijpen.

Zoo'n jongen dag! zoo'n jonge zon!
en zooveel jonge dingen!
en 't oude hart dat weer begon
licht-liedeken te zingen.

Zing maar van zon, zing maar mijn hart
van 't lichte, schoone, jonge!
en slaak, uit uwe slaap ontward,
uw duizend, duizend tongen.

JONGE MEI

Waar de leeuwrick zong
en de merel was,
waar de kikker opsprong
uit gouden plas,
waar de dodder borduurde
bij meizoen en riet,
daar leefden zij toen
en zij wisten 't niet.

Hun jeugdige hoofden
die waren in droom
hun jeugdige harten
die zongen zoo blij:
het blondkopje vroom
lag de zij aan de hij,
en de merel die zong
en zoet geurde de wei.

En des levens miraklen
werden aan hen gedaan,
twee jeugdige levens zwoeren één
voor 't bestaan,
en de zon die zag velen zoo
want 't was in de Mei:
'n gezegend paar hoofden
van 'n zij en 'n hij.

En die gaf al maar gouder
al maar guldiger licht,
bestraalde van kinders
't verheerlijkt gezicht:
gaf warmte de harten
zoo zalig en jong,
waar 't glansde waar 't ruischte
waar 't lachte waar 't zong!

VOOR 'T KIND

FLIPJE [1]

Flipje, Flapje, Fladderbaas
met je groote zonneoogen
die als groote spiegels pogen
't lieve leventje te pakken,
zon en zon en gansch geen vlakken.

Flipje, Flapje, Fladderbaas
kraai je nu zooals 'n haantje?
op 'n speelsche zachte poes,
lijk je ook wel in je rollen
in je om en omme tollen
in je spinnende gesmoes.

Flipje, Flapje, Fladderbaas
buiten zijn veel mooie bloemen,
is veel zon, menschen veel
die lief je noemen
met naampjes dolletjes verward
hebber, houder, van hun hart.

Flipje, Flapje, Fladderbaas
één die wil daar niets van weten
die heeft warm en lekker eten
en heeft kusjes bij de vleet:
en die zal je zachtjes dekken
zal je tot 'n vechtster strekken
als geen and're je meer weet.

FLIPJE [2]

Hibbel, Hoebel, Hobbelflipje
met je rooie neuzentipje,
met je kromme pootjes staat
en zoo wiggel-waggel gaat
en zoo wiggel-waggel komt,
komt over de blanke keilen
als 'n dronken stapper zijlen.

Hibbel, Hoebel, Hobbelflipje
staande ben je weer gevallen
neergevallen, opgestaan,
rondgewenteld en in 't malle
met je armpjes omgedaan:
pruilen met je lip en lachen
alles doe jij maar ineen;
vaders, moeders, halsje prachen
en weer tollen van hen heen.

Als jij later weer moet zeilen
als 'n vent door 't leven heen
zijn ze scherper weer, de keilen,
en je handje pakt er geen.
Zeil dan met je lach en tranen
en je zon op je gelaat,
maar niet als 'n dooienpreeker
die 't gezicht nooit vlammen laat.

Hibbel, Hoebel, Hobbelflipje
op de wereld 'n klein stipje
in moeders hart 'n groote vlam:
altijd zonnen ze je oogen
- opgeglansd of dauwbetogen -
dikke natte luierbram.

Hibbel, Hoebel, Hobbelflipje.

FLIP EN MAXJE

Dit is Flipje,
dit is Maxje,
Maxje is het kleine taxje
met zijn ooren als 'n lap
en zijn bruine diepe oogen
en zijn zachte glimmerhuid
bruin om borst
en zwart om snuit
en weer bruinig aan de
pooten.

Flipje is zijn kleine baasje
'n kleine blonde krulleman,
'n hollend, huilend, schreeuwend
dwaasje
die heel de buurt vermaken
kan.

Zet hij Maxje op zijn gatje
of holt hij 't kleine pleintje rond
met het beestje in zijn armen
't kleine kopje aan zijn mond.
En dan, laat hij Maxje zingen,
Maxje kwispelt en houdt maat
tot de armoebuurt in ringen
om hen heen berstlachend staat.

Flipje houdt niet van te rijden
daarom hollen ze, tezaam,
naakt en arm zijn ze wel beien
't lot gaf beider huis geen faam.
Maar ze hollen in de zonne,
als 'n paartje puur plezier,
roode wangen bloost de jongen
zoete blafjes geeft 't dier.

En ze houden elkaar danig
in elkanders warmte, vast,
de een vecht voor den ander branig
elke vijand wordt getast!
en ze deelen eerlijk trappen,
of beeten van 'n grooten hond;
moeders uitgezochte happen
deelen z' als met eene mond.

Zoo is Flipje
zoo is Maxje
Flipje en zijn kleine Taxje.

DE BLEEKE MOEDER

Dit is de Moeder van mijn Zoon, mijn Kind,
mager en bleek en heupen breede,
rank was zij steeds en fijn gelind,
de oogen als topazen, stralend, zacht gezind,
in jonge glans van Liefde ging ze en van Vrede.

Haar borsten zijn verslonden in den dag,
zij lijkt 'n oude moer met bleeke wangen
over het bleeke voorhoofd sluikwijs hangen
de haren dof en rul, eertijds 'n vlag
van licht, en zijdefijn en rag.

Ik beef zoo om de vloek van hare jonge dagen
om 't stille knijpen van die smalle mond
vroeger zoo rood, zoo lippenrood en rond,
ik kan die oogenschaduw niet verdragen,
dat oog dat kijkt als 'n oud dier gewond
en afgemat en dof tot stervensvragen.

'n Jonge vrouw de moeder van mijn kind
haar jaren telt ze nog maar als 'n baby weken,
haar zonde, dat ze arm was, tot 'n kind gezind,
nu moet ze zwak worden en oud-verbleken;
haar melk en krachten zuigt haar lieve kind,
snelle spoeldraden moeten daglang gelijk-gestrekten.

De dagen zijn zoo lang mijn lieve moeder,
de nachten zijn zoo kort en ongestaag,
het kindje neemt bij nacht en dage graag
het kindje dat geen naam heeft en geen hoeder
en dat toch eet en drinkt uw borsten leeg
alsof 't in 'smeesters huis het leven kreeg:
't weet niet, hoe bitter, hoe bitterduur gekocht
wordt 't warme witte en lekkerzoete vocht.

De bengel gaat, de korte nacht is om,
wat houdt gij in uw boezelaar gevangen?
'n zwarte rakker, stralende oog en wangen
hij heeft zijn warmt' en maal en zachtheid. Om
uw schouders hangt hij als 'n wegend wicht,
zooals 'n donkre vrucht aan bleekend blad,
hij voelt de warmte graag en vleit zich, dicht.

De vuren branden en de stoelen weven
berg hem maar en u zelve tot 't weder avond
tot nachtdauw komt de hei en weide lavend
en uitgebrand is 't godlijk zonneleven.

Wat zijt ge bleek mijn vrouw, wat zijt ge oud,
waar zijn uw heerlijk-jonge zachte oogen
'k hoor wel uw snikken, over 't kind gebogen
en 'k zin of 't lichte uur van liefde u berouwd:
mijn bleeke, slanke, de vader van uw kind
die arm waart en verlangend, tot 'n kind gezind.

BEELDENDE LIEDEREN I

MARGARETHA

Waar de zonne op komt klimmen
als ze 's morgens aan komt glimmen
langs het lijntje op de muur,
huppelt zachtkens muisjebuur
“goeie morgen Margaretha!”

Als het vervelooze luikje
nederslaat, en door het luikje
't etensbakje wordt gereikt:
Margaretha sluikt en kijkt,
“we gaan eten Margaretha”.

Als het hooge schitterlampje
aanflitst in 'n sidderkrampje
en het holletje maakt helder:
zacht gepiep en 't pootje meldt er,
“goeie avond Margaretha!”

Als het lichte lampje doofd
legt hij 't blonde jonge hoofd,
en naast hem op 't bonte kussen
'n paar zachte plooiën tusschen
vleit zich schuwttjes Margaretha.

Margaretha was het diertje
dat bij om 'n displeiziertje
met zijn dolkmes nederstak!
waarmee beider leven brak,
dood nu hij, dood Margaretha.

Maar dit eene dier bleef levend
aan zijn harte zachtheid gevend.
áls wist de kleine mol!
't vrouwtje van zijn levenshol,
van hem, en van Margaretha.

DE KOPERSLAGER

Hok hamer, hok hamer
hok hamer
Rikketik!

De oude kopersmid
die slaat
aan 't oude aanbeeld
waar hij staat:
hok hamer! hok hamer
Rikketik!

Zijn donkre kuil
zijn roode lamp
de grijze kop
erneven
die lijken daar wel
zoo gezet
voor straat, gebuur
tot eeuwge wet,
altijd die lamp
altijd die slag
Hok Hamer,
Rikketik.

Mijn beste vaar
mijn oude broer,
hoelang? hoelang nog
d'oude toer
op 't stukje blik en
koper:

Dan komt de bleeke
lange gast
die grijpt je hart
en armen vast
klop Hamer...
klop Hamer...

Dan heb je niet veel
meer gedaan
dan bukkend bij je lamp
gestaan
en 't kopert je betikkerd

Dan nog 'n donkre nedervaart
naar 't eigen stulpje
onder d' aard
klop.... Hamer,
klop Hamer...
klop Hamer...
Rikketik!

HEILGE NACHT

De oogen des Heren zijn duister
en de avond gaat dalen.
Wat lage wolken dragen 'n gulden luister
en hooger nog wat roode flarden pralen.

De boomen staan zoo stil aan waterglans
er is een effen stilte overal;
de fijne ijle sneeuw in eindelooze val
't water avonddroomend spiegkend gansch.

De grijze wereld en de grijze kolken
boven benee, 't is een van fijnen schijn,
geen water en geen hemelen erboven zijn,
'n enkle klare spiegeling de kolken en de wolken.

De menschen vieren feest,
Ik zie hun schouwen rooken
de stille pluimen klimmen op het grijs:
ik hoor van verre klokken wonderfijne wijs;
'k zie ze kerkwaarts gaan gebogen en gedoken.

Waar zal ik gaan mijn Heer?
Het water voor mij blinkt zoo schoon van leven
't is of wonder gulden lichtjes beven
't ligt als 'n zilver rustbed glanzend neer.

Waar zal ik gaan mijn Heer?
Ik heb noch huis noch dak noch goed
'n ransel met wat prullen en gemak
'n doorgerafeld bontverlapte pak
'n grijskop, en 'n long die dikwerf bloedt.

Waar zal ik gaan mijn Heer?

De menschen vieren feest
ik hoor de klokken zacht
ik zie geheven oogen
biddend ten hemel staren
opdat hen God en Engelen bewaren
in Heilge Nacht

Waar zal ik gaan mijn Heer?

DE ZWARTE BEL

In de lange zwarte straat
staat het hoge zwarte huis
met de zwarte venstergaten
en de staven, als voor kluis.

Bengelt! Bengelt! Bengelt klok,
komt de zwarte wacht, getreden,
aangefietst en kromgesjokt
wat in donkre huizen hokt.

Kleine groote menschenmieren
die in donkre zwarte slieren
zuigen door de poorte binnen.

Bengelt! Bengelt! Bengelt klok!
hoge zwarte goore duivel
die daar in je zwarte luivel
als 'n hoogen heerscher hangt.

Jongens werden Vaders, grijze,
meisjes mummels zonder tand
of zijn in haar kuil beland:
jij klingelt je dorre wijze.

Komt en komt mijn zwarte kinders
hier wordt menschenkracht gekocht
groot en kleinen, ongezocht,
enkel zonder kwaal of hinders.

En de grijpmachien zal draaien
en de lichten zullen gloên
en de riemen zullen graaien
bij je al gestadig doen.

Levens koop ik voor 'n daalder
of 'n blinkender dukaat
al naar dat je tallen haalt er
meer dan langzamere maat.

En als dan de daalders groeien
die hier blinken door jou werk
ga jij dood, 'n bleeke, moeie
naar je kuiltje, achter kerk.

Hoor hoe kan ik vroolijk zingen
door den dag en door de nacht
van àl die de poorten vingen,
van àl die de poort nog wacht.

Jaren zie ik ze al stroomen
en ze blijven al maar gaan,
zonder lach en zonder droomen
met 'n zwarte keten aan.

Bengel! Bengel! goore duivel
in je hooge zwarte luivel.

DE KOLENKAR

Door de zwarte stad
rijdt de zwarte kar
met de hoog geladen kolen,
de kolen zijn zwart
de zakken zijn zwart
de kar is eronder
verscholen.

De twee groote paarden
gepeesd en gespierd
zwaar gevleeschd
op de ronddikke pooten:
zij schokken, zij nijgen
de koppen ter aard,
de zweetende koppen
grauw-manen omzwierd.

Zij trekken de wagen
zij trekken de kar
twee kerels! twee
werkvroome beesten:
hun vellen die glanzen
als zonzonnend git
om ronkende dampende
leesten.

Zij trekken de wagen
zij trekken de kar
de moeren, de snoeren
die kraken.

Zij hebben de kracht
van een veel-getal
in de klemmende kwijlende
kaken.

Huop! Huop!
laat je zweeten
maar dampen,
laat je strekkende pooten
pilaren zijn,
en krimp je en rek je
in 's voerders lijn,
de keienweg dreunt
van je stampen.

Twee groote paarden
als kolen zwart
twee groote sterke beesten,
de beenen straf recht
de koppen vooruit!
en dampend de glanzende
leesten.

EN ZIJ WERKTEN IN DE ZON

En zij werkten in de zon
de hele kromme kerels,
het veld was groot
het veld was wijd
'n zonnende oneindigheid,
erbarm u Heer!
erbarm u!

Daar werkten kerels in de
zon,
veel kleine zwarte mieren
zij ploegden voor
zij spitten om,
zij mestten en zij
gieren.

Erbarm u Heer! Erbarm u Heer!
hoe groot, hoe groot uw Hemel,
hoe groot uw veld
hoe groot uw Aard:
hoe klein het menschgewemel.

Daar werkten kerels in de zon
zij waren als de blaren,
zij negen neer, zij krulden krom,
in op en nedervaren.

Erbarm u Heer! Erbarm u Heer!
hoe groot uw wijde landen;
zoo klein hun hart, zoo klein hun macht
hun kromverkromde handen.

BEELDENE LIEDEREN II

'T BRUGJE

Over 't blinkend stille water
waarin groene wieren wonen,
witte kanten, in de klater,
en ijsblanke luchtpatronen.

Ligt het brugje, t geele oude,
gladjes naar het dorp benee,
't baasje dat de wacht moet houden
leeft ermee en woont ermee.'

't Oude brugje staat parmantig
of 't er altijd had gestaan
fijn en sterk en kort en kantig
tegen 't lager dorpje aan.

't Baasje aardt heel naar zijn brugje
bei zien brons of bei zien geel
alnaar dat het overluchtje
geeft van storm of zon penseel.

Bei, dragen zij donkre nachten
lijk hun jaren, om hun hoofd,
bei, gebukt van regenmachten,
bei van zonne mulv gestoofd.

Als het oudje op de brug staat
met zijn pijpske in zijn hand
is 't of hij van 't hout niet vrij staat
met het brugje 't alle kant.

Meester van de wip en klakken
meester van het putje geld!
slechts zijn oortje te verlakken
is hij meer nog op gesteld.

Jaren ken ik ze er samen
in dien Hollandsch groenen ring,
ken ik ze, zoo zonder namen
als 'n blijvend samending.

't Baasje en het blanke brugje
't brugje in de groene wei
met 't torentje in 't rugje
wei en huisjes rond, terzij....

OOYEVAARSNEST

In 't hooge riet
in 't groene riet
daar waren zwarte
takken,
daar zat 'n dikke
zwarte ring,
'n groote dikke
vingerling
op 't jonge groen
te plakken.

Daar stond 'n vogel
op een been,
'n groote witte vogel
die kwekte en die
kwakte wat,
die boog naar wat,
daarbinnen zat
die klepte met
zijn vlogel.

Zoo'n groote vent
zoo'n lange vent!
je weet 'm wel
te noemen;
hij zoekt zijn liefste
tusschen gras en
aan den zonnelijke
plas,
en tusschen lisse-
bloemen.

Die stond daar op
dien zonnedag
het windje was
hem tegen:
in zonne, op de wereld àl,
in gulden, gouden stralenva,
al glanzend neergezegen.

Daar blonk veel bloemenschoon
en riet
daar geurde gras en hondsviolen:
wat in die dikke
wingert zat
dat bleef maar neer
dat bleef maar plat
in vingerling verscholen.

In 't hooge riet
in 't groene riet
daar waren zwarte
takken,
daar zat 'n dikke zwarte ring,
'n groote dikke
vingerling
op 't jonge groen te
plakken.

'T MEISJE

Daar was 'n meisje,
daar was 'n water,
daar was wat zonne
en groenig riet.

Dat water zong
met zilvre klater,
dat meisje zong
'n vrijerslied.

Dat meisje had
zoo roode wangen
en breede heupen
dat ze had!

D'r haar dat berste
uit de spangen
en glom of 't vol
van zonne zat.

D'r oogen keken
maar in het water
daar sloeg ze 'n hempje
heen en weer:

dat was in lichtend
zongeschater
daar blonk de zonne
zich in weer.

Daar was 'n meisje
aan het water
daar was wat zonne
en groenig riet.

Het hempje flakkerde
in witte klater
waar 't meisje roode
armen liet.

Ze spoelde en ze
plensde zonne
ze pletste wit
ze plensde licht

en lichte pareltjes
waren begonnen
te rollen langs
haar blond gezicht

Daar vloog 'n mugje
daar vloog 'n vogel
daar vloog 'n bijtje
tusschen 't riet

en 't hempje als
'n witte vogel
klapte als 'n witte
wiedewied.

HET KIPJE

Het witte kipje
op 't zwarte wegje
het witte kipje
met kroontje rood.

Het witte kipje
met pootjes, geele,
dat liep daar in
de zon te spelen,
de wei was groene
en blinkende de sloot;
het witte kipje
met kroontje rood.

Het kleine kipje
op 't zwarte wegje
dat dook het kopje
dat dook de staart,
dat liep en fladderde
met sprong en tripje,
dat peutte snaveltje
in zwarte aard.

Het witte kipje
op 't zwarte wegje
dat dee zoo raar
dat dee zoo mal:
het leek of 't vroolijk was
om 't groene hegje
het leek of 't vroolijk was
om niemendal.

Het witte kipje
op 't zwarte wegje
dat had 'n bloemetje
dat had de zon,
dat had van bijtje
'n lieflijk zoemetje
dat droeg 'n fijne
zonjapon.

MAANNACHT

Het dorpje is blank van de wind
en van de stormen die er varen
en van de eeuwig aanvarende baren
en glorend van zonne bemind.

De maannachten zijn er zoo stille
zoo zilverend zacht en zoo vroom,
met zuchten van zee dan, verstillen
gaat alles in zilveren droom.

De geveltjes tegen de duinen
de deurtjes in 't blanke gareel
en hier en daar in de tuinen
'n kleurlap, als grijzig fluweel.

De donkere poesen die sluipen
als streepseltjes over de paden,
tot waar opeene ze gluipen
- zwartplek op zilveren wade.

De eeuwige zee aan het zingen
de eeuwige wind vaart maar aan,
de zilveren droomstille dingen
al peinzende droomende staan.

HET BOOTJE

Daar lag 'n bootje
op 't blonde water
op 't blonde water
van den vliet.

Er was van kikkeren
gesnater
er was van leeuwerik
'n lied.

Er was 'n gulden
gulden zonne
er waren blommen
overall.

Er was 'n stille
zachte wonne,
er ging 'n zachte
waterval.

Daar lag 'n bootje
op het water
op 't blanke water
van den vliet

Daar was van kikkeren
gesnater
daar was van leeuwerik
'n lied.

VLIER

Dans! dans!
dans! dans!
dans en dans
mijn kleine bloem
in het lichte!

Dans! Dans!
Dans! Dans!
met het bijtjes zoet gezoem
met uw blanke witte bloem
met uw zongezichte.
Dans! Dans!

Zonne zijt ge
blinkend zelf
glanzend al de hagen vol,
zonne in 'n groen gewelf
zoemensvol en tjuikensvol
Dans! Dans!

Kom ik 's avonds naar u treden
als de dauwe zakt op 't land,
is 't of gij uw blanke leden
al uw bloemlooten spant:
dans! dans!
dans! dans!

Als ik smorgens met de
zonne
langs uw witte tuilen ga
en de parelen en knoppen
alzijds om u gadesla.

Komt uw zoete stem
 gevlogen
om mijn hoofd
en langs mijn oogen
 Dans! Dans!
zoem zoem zoem
... zoem zoem zoem. -
 dans! dans!

DE POSTILJON

Zing, zing door de lucht
je klaroerende klank
de wagen en 't paardje
als zonne zoo blank,
zoo blank als je hoorn
die blaast door de lucht,
wij komen! wij komen
uit heel het gehucht.

Van Vader en Moeder
van 't meisje, de vrouw,
ook wat niet bevroed er
aan blijdschap, en rouw.

Ik hoorde je komen
al ver, op den wind,
je wagen al schokkend
je paardslag gezwind.

En 't lustige blijde
zonkoper gerucht
zingend ver uit 't wijde
door goudene lucht.

Je brengt mij veel goeds
van de vrouw die mij lief,
veel lichtzonne-glanzen
draag je aan, in je brief.

Van 't jongetje kraaiend
'n jongen vol lach
dag beiden! dag beiden!
veel liefs! Goedendag!

Wij wachten je weer
met je tasch en je pruim,
je oogen vol glanzen
en je sprankelende luim.

Voor velen 'n blijdschap,
voor enkelen 'n rouw;
jij blaast en jij rijdt
en jij monkelt maar trouw.

Zing, zing door de lucht
je klaroenende klank
de wagen en 't paardje
als zonne zoo blank,
zoo blank als je hoorn
die blaast door de lucht
“wij komen!” wij komen!”
naar 't volgend gehucht.

DE VISSCHER

Blanke wolken scheeren lustig
onderlangs de gouden zon,
gouden zon die glanswellustig
't watertje verven begon.

Blauw omhoog en blauw beneden
't visschertje is zonzat
en hij monkelt stil-tevreden
hoe het water zilver spat,

om het kleine blonde dopske
't kleine witte danseding
dat al met 'r blonde kopske
danselt in haar eigen ring.

Blauw zijn zijne blauwe oogen
bruin is om zijn lijf het waad,
bruin de kop, die nekgebogen,
in het waterke wêerstaat.

't Dobbertje dat danst maar danst maar
in haar eigen kleinen kring,
en de hemel is zoo goud-klaar:
in het water is gezing.

DE ZONNEBRUID

Kling! Kling! Kling! de blanke bel
als 'n vuurzon aan haar hand
staat ze breed, de schuitsmamsel,
glijdt ze door het groene land.

Hoog als uitgesneden staat ze
op begulde bruine schuit,
of er voor de wereld vaart ze,
gouden, gouden, wordt geluid.

“Kling! Kling! Kling wat bruggestoven
met je zaniklange draaien
opgedaan en doorgeschoven
want de tijd gaat naar de haaien!”

“Bellen zal ik tot je hoofdje
op komt steken uit 't zand
waar je slaapt je kikkerstoofje
met je strooppot in je hand.”

Kling! Kling! Kling! de zonne wou wel
die zong maar mee en lachte mee
die bleef rond de schuitsmamsel
wat ze neeg en wat ze dee

“Kling! Kling! Kling! mijn vroolijk bellen
hoort gij kerels is voor mij,
wil de wereld openstellen
't is nu zonne, zonnetij!”

Kling! Kling! Kling! gaat 't gouden luiden
onder gouden zonnepoort,
weiden zijn bebloemd als bruiden
en de zonnebruid wil voort.

VERRE GEZICHTEN

LOF OP DER MENSCHHEID BEVRIJDING

(naar 'n Litho van J. Jongert)

De bloemen van 't geluk kransen de aarde,
de Vrijheid won het van den zwarten nacht
'n lichten dag straalt nu in blanke pracht
waar eens, in wee, de nacht om 't menschdom waarde.

De Vrijheid won 't en als in schoone gaarde
bloeien der menschen kinderen, blij 't bestaan:
gedweeheid, knechtschap, is van hen gegaan
hun geest is stralend nu, de lichtverklaarde.

De Toekomst lacht hen wat zou hen bezwaren,
Eenheid en Vrede woont nu met hen samen:
eèn is hun liefde, eèn is hun aller hart.

De bijl des strijds is diep terneergevaren
nu zij elkander noemen broedernamen
en achter hen, omlaag, zinkt laatste nachtezwart.

DE LOCOMOTIEFSTOKER

Zwart gelijk de zwarte kolen
zwarte kerel, krom gebukt
oogen uit twee zwarte holen
en de kop op spa gedrukt.

Zwarte greep van zwarte handen
over zwarte spa tezaam,
zie 'k u maat! in alle landen
kerel, zonder naam of faam.

Zie 'k u aan de zwarte kaden
en uw zwarte snelmachien:
aan elke knoop van wereldpaden
heb ik uw zwart lijf gezien.

Zwart de kop en zwart de klauwen
en vol brand het zwarte oog,
spaden die de koolen stouwen
naar 'n stookgat, laag of hoog.

Zwart uw hooge sterke wezen
voor bij u, de vurengloed
als 'n goudvlam aan uw wezen,
die gij koestert, die gij voedt.

Die u blakert aan uw handen
die uw oogen gouden laait
die beguldt alle uw standen
'n sterrenregen om u waait.

Gij vliegt zoo de wereld over
 mart 'n wijl, en vliegt weer voort,
 met u beest, dat nog bestoôvner
 naar uw hand en maatgift spoort.

't Staat te stampen
 't staat te snuiven
 't blaast en puft de lucht
 vol rook,
 achter al die wolkenkuiven
 bouwt 'n zwart station
 als spook.

Achter al die zwarte kolken
 klimmen huizen naar den dag
 klimmen daken naar de wolken
 klimmen wijken zonder lach

van 'n bloembed, boomguirlande:
 alles zwart en zwart en zwart
 als uw oog maat, als uw handen,
 als uw beest zijn keel ontward.

Zoo aan vele zwarte kaden
 met uw zwarte snelmachien,
 langs de vele wereldpaden
 heb 'k u zwart en zwart gezien.

DE HOOGOVEN

De Hoogoven de smeltkroes
van 't metaal,
bijt als 'n toren vuurs
de zwarte Heemlen in.

De roode flanken
in vuur en vlammenpraal,
de roode transen bouwen
tin aan tin.

'n Witte 'n roode 'n gouden toren is 't
ze gloeien rookend kookende ineen
goud, goud en rood in opstaan
'n roode blaakvlam is 't,
zacht bloeien daar papavers.
de lelies heel sereen.

~~~~~

Zwart zijn ze en klein
en hun kinders zijn gebogen,
veel kracht hebben ze niet
onschoon ze zijn,
de haatvlam laait niet
uit hun matte oogen.

In hun kleine huizen
brandt nog geen licht
dat niet van 'n lamp is
en niet van kolen,
droomen hebben ze niet en vreugd
noch gedicht,
alleen hun dag voer, en snachts
hun hollen.

Brandt nu m'n vuren
Koningen van gloed en kleur
en macht en kracht:
nog geeft g'uw gloed om andrer
goud te maken,
kus wakker ontgloei
't arm klein knechtgelaat
opdat hun zielen bloeiend
vloeiend raken.

Wek ze toch! Wek ze toch!
harten wordt vuur!
ge hebt er de zielen als asch
doen verkolen,
wil hen toeblinken als baken
als feestvuur
'n gloedend verlangen,
'n fakkel bij dolen.

~~~~~

De Toren des Opstands brandt
en de toren der schrik,
papavers, rozen, van blanke
stille vrede,
vlam en licht, vuur en brand
bloemen doorgleden!
goud en rood, rood en goud
kokend en stout.

EEREZANG MIJNWERKER

'n Lied u ter eere o sterke hakker
van 't edelst, dat de tijd begroef,
'n prijszang u mijn zwarte makker.
die puurt uit mijn, die puurt uit groev;
die de lampen doet branden de wereld verlichtend
en de nachten 'n gouden luister geeft,
die bergen doet leven, het ijzerpaard plichtend,
en de zeeën tot netten van wandel weeft.

Gij makker, mijn makker zoo zwart als uw hand
en uw hoofd en uw borst zijn uw zwarte kolen,
maar uw hart vraag ik op als 'n zonnepand
mijn makker, onze hulp naar 't licht, zoo verholen.

Gij geeft het licht dat de wereld over
het duister vervangt en die wereld bevleugeld,
die glans is vaster dan zonnetover
wat gij overmand wordt voor altijd beteugeld.

Wij vragen uw licht, maar 't licht van uw hart
wij zoeken den glans voor den ijzeren wake,
wij willen door alle nacht en zwart
voor onzer de wereld zonnender maken.

Treedt gij nu vooraan weest 'n lamp in den strijd
'n woord, 'n slag zal den weerstand breken,
maar 'n harde stonde, 'n harderen tijd
van bouwen en houwen, van gejuich en verbleken.

Als gij wilt, wilt gij sterk! als gij wilt wilt gij goed!
gij kent toch het stage, het gestadige houwen,
uw huis zij 'n tempel voor ons van uw moed,
dan zullen wij schoon onze stad volbouwen.

Die is grootsch, die is wijdsch, die heeft vele straten
maar de kuilen ten val liggen, diep-in gereed,
wij bouwen en vallen mijn makkers, mijn maten,
als 'n volk dat toch eindelijk waar 't wonen zal weet.

Weest gij nu de lamp die de wereld verlicht
niet donker, niet donker, zij uw hart, noch uw hoofd
als gij ons dat hart, hard van trouwe, verpand,
dan treden wij samen ten dag ons beloofd:

De bergen die leven, de zeëen die weven
- de kolen het gruis zijn van u gegaan -
Licht! vuur! wordt ontstoken
Gij, blank, zult dat dragen
het vlamt op u toe, het lichtlaait u aan.

MIJN JONGE OPPERMAN

'n Zang voor u mijn kameraad
'n zang voor uw eelthanden
'n eersang om uw schoon gelaat
dat als 'n vlam in 't zonnen staat
in 't roode zonnebranden.

Uw jonge lijf is als metaal
als van metaal gegoten,
de nek bronsbruin en dicht als staal,
uw schouders in hun breede praal
als tinnen aan de sloten.

Uw breede borst lijkt sterken wal
vooruit en zwaar sterksteenig,
uw armen in hun nederval
die zwieren stout en wederal
als leeuwenarmen leenig.

En uwe handen als 'n vuur
die groote roode handen,
die vol van bloedkracht, gloedend puur,
door kralenbanen van azuur
als roode lampen branden.

Uw oogen zijn zoo hel gemaakt
zoo hel en zoo klaar wetend:
de Hoop en Droom zijn er genaakt
toen is er lichtzon in geraakt,
de donkere nederigheid vermetend.

Daar is geen slaafschheid en geen smet
van knechtschap aan u over,
uw hart sterk rustig kent zijn wet
't verflauwt, noch zal het zijn ontzet,
voor 's Heerschers gouden tover.

Heil u, en heel uw wezen, ree!
en al uw jonge krachten:
'n lied van sterren en de zee
'n lied van lente en bloemgeur mee,
Heil zij uw sterke machte.

Moge gij kerels zuiver gaan
met onbesmette wezen:
gij stoetend als de oceaen
moge al zijn glans en blankheid aan
uw oogen zijn te lezen.

METAALARBEIDER

Veilig vliegt het hooge wezen
en het gromt zijn zegelied,
en de hooge wolken hooren
en de hooge sterren zien
naar dat wonder, uitverkoren,
dat hen hoog, gedag kan bien.

Door de zeeën schuift het wonder
groot van romp en groot van borst
't hartgestamp trilt door zijn leden
en de longen aâdmen hoog:
'n huizing, vol bevalligheden
en vernuft aan iedre boog.

Hoor ze door de steppen vliegen
met haar adem als 'n paard,
zooveel dagen ze kan snellen
zooveel weken ze kan gaan:
mijlen mijlen niet te tellen,
's nachts de roode oogen aan.

Hebben borsten volgeladen
hebben heupen volgemoerd
hebben in haar staart en wanden
lafenis en schat verwacht:
brengen volkren offeranden,
leven licht en geest en kracht.

Metaal! Metaal!
Ijzer en staal
Koper en lood,
dood is het erts
maar uw handmacht is groot.

Tikkert daar! Tikkert daar
slag door de nacht,
veel vuurge oogen staan hoog en geheven
mannen in bruin en mannen in blond
mannen in blauw of naakt in hun leven
buigen en haamren of nijgen ten grond.

Vuur en hun handen vuur en hun oogen
het erts en het ijzer het staal en het lood,
zie hoe zij 't maken tot mast en guirlanden
tot knipjes en knopjes tot nietsje en fijn iet,
alles vermogen hun wetende handen,
alles het vuur, dat hun vormen nagiet.

Zoo is uw roem als 'n lied op de wereld
het siddert het trillert in elke stad,
elk heeft zijn huizinge vol zwarte knechten
elk heeft de ovens van laaiend vuur:
roepstem en draden die werelden vlechten
alles en alles uw werk geeft den duur.

GIJ MAAIER

Gij maaier van het koren
gij kromgewerkte maat
die, als de morgenklokken
door zon nauw overtrokken
gaan klokken met de hanen,
reeds zoekt uw vroege banen
en met uw builtje gaat
tot zonne 't glanzen laat.

De geur van werk en aarde
de geur van hof en grond
walmt om u als 'n asem,
zij drinkt uit aardemond
haar dauwen en haar wasem
werk, werk, en 't zure zweet
men altijd met u weet.

Het merkend zonnebranden
liet u geen plekske wit
van brons zijt ge als gegoten;
en brandt gij vuur-verhit,
gij wordt niet neergestoten
uw arm in statig zwieren
weerstaat de zonnevieren

'n Koning in het wrochten
uw kromme lijf hoort lof:
geen arbeid die zoo zwaar gaat
gebogene in het stof
zijt gij 't die ons het lijf laat,
en van uw kracht wilt geven,
met zon, het brood tot leven.

Nog wordt 'n gouden daalder
u in den hand geduwd,
nog is uw kromme wezen
door eindloos doen verruwd:
maar Priester zult gij wezen
'n toonbeeld en 'n vader
als 't land ons is tegader.

Dan zullen liedren eeren
u, die zoo veel gaf uit,
want prijzend zal men kronen
met lied en lof en luit
het voorbeeld voor de zonen
en dochters “eer en leven
wie zich wist weg te geven”

DE VLIENIER

Ik ben de vlieger van het wijde rijk
de bergen en valleien en de zeeën meet ik,
de dalen en de heuvels en de starren weet ik
de oceanen, steppen, en de kleine wijk.

Ik weet 'n arendsnest
en 't land van veel millioenen,
ik weet het dorp in duizendlij festoenen,
het brommend zwarte vlak, dat de millioenen vest.

Gelijk de leeuwrik stijg ik uit de douwen
- hoe zingt mijn stemme op 't ronken van mijn bloed -
en drijf zooals 'n vlinder, verguld door zonnegloed,
en schitter diamant in 't hemelblauwe.

De zonnen weet ik op mijn hemelbanen
omhoog, omlaag, naast mij en overal,
zij schitteren mij toe in heel hun veel-getal
mijn oogen zijn als zij, licht van hun komst en tanen.

En wolken, wolken, al de blanke velden
gaan als mijn adem met mijn oogen mee,
ik duik, ik dwaal, ik klim, de wolkenzee
is om, als blanke waters die de visch omwelden.

Ik weet bij nacht de verre, verre verten,
de eindelooze verten aan den hemelrand,
de nachtsche zonnen reiend in glans van diamant,
de maan om torenkoppen als opgewaakte herten.

Ik draag 'n lied dat werelden verbindt:
de storm giert dikwijls om mijn moede slapen,
en voor mijn oogen vaak afgronden gapen,
en sneeuwjacht hagelt vaak mijn moede oog en blind.

Mijn longen vragen dan naar warmte en honig,
soms weet ik niet waar of ik rusten zal,
soms stort ik neer, als meteorenval,
soms scheer ik als 'n zwaluw en zie geen nest tot woning.

Toch draag ik 't zaad van Broederschap en Eenheid
als mijne glans, op mijne vlerken mee:
ik strengel talen saam, ik ruisch van ree naar ree,
ik win 't van afgrond, moord, ik win 't van storm en Tijd.

MEILIED

Dit is vandaag de wereldstoet
Tamboermajoor vooraan!

zijn struisveer
en zijn schellebaard,
zijn drilstok
en zijn paardenstaart.

Tamboermajoor,
Tamboermajoor,
Tamboermajoor
ga voor!

Ga voor de drommen werkers uit
tril met je schellen veel geluid
dril met je wuifstok overal
waar de aarde nieuw ons worden zal

Dril naar de hemel, naar omhoog,
dril naar 't genadig zonneoog,
dril naar de maan en hemelvesten
dril naar de blauwe sterrenesten.

Trom! Trom! Trom! Trom!
Trom! Trom! Trom! Trom!
Tamboermajoor
Tamboermajoor
Tamboermajoor
ga voor.

De Ooster, Noorder, Westerwind,
die gaat vandaag 't verblijde kind
den werker door 't betoovert hart:
was 't lange jaar zoo donker zwart,
't is met de stormen weer voorbij:
de lucht heeft nieuwe lieverij
de aarde heeft 'n gouden gloed,
hoe werd ons weer de wereld goed!

Zwaai met je drilstaf
om je hoofd
Noord, West en Oost is ons
beloofd
en 't Zuiden, 't gouden zuiden
mee.

De akker en de wereldzee,
de vruchtgaard, gansch der aarde drift.
Het lied, en wat de beelder grift
en wat de beek en zanger droomt,
en 't rad dat snelt en 't paard
dat stoomt!
En dan, 'n nieuwen
nieuwen dag
zwaai op! zwaai op!
hoera den vlag!
Tamboermajoor
Tamboermajoor
Tamboermajoor
ga voor!

Deze gratis uitgave kwam tot stand op initiatief van
Stichting Nederlandse Poëzie Encyclopedie.

www.nederlandsepoezie.org

Donaties zijn welkom:

www.nederlandsepoezie.org/donaties.html

NPE